

ІЗ ПОЕЗИЙ АДИ НЕГРІ.*)

VI.**)

Ти мені признав ся, що мене кохаєш,
Ти поблід, тремтиш весь, мовчки ждеш відмови,
Прагнеш поцілунків, жартів та любови,
На молодий вік мій ласо зазіхаєш.

А чи працював ти, як працюють люди;
Чи боровсь за мрії, що нам сьвітять всюди;
Чи ти відав горе? Та ще хочу знать я:
Де подів ти розум, душу та завзяття?

Чи робив хоч раз ти з вечора до сьвіта?
До якого стягу, до якої віри
Ти пристав, віддавши їм найкращі літа?
В чім твої бажання? Де твої кумири?

Ти не кажеш слова... Так вернись знічевя
В карти собі грати та бенкетувати,
Совість і здоровя швидче пропивати:
Ні за які гроші не продам себе я.

*) Італійська поетка Ада Негрі родилась у городі Льоді, недалеко від Міляна. Там вчилась у початковій школі. Батько її був селянин-наймит і вмер у шпиталі; ще дитиною Негрі зазнала сирітства. Мати її прядла вовну на фабриці, вибиваючись із сил, щоб дати освіту донці. Маючи 18 літ Негрі стала учителькою людової школи в Мотто-Вісконті, невеличкому та глухому куточку горішньої Л'юмбардії. Вчила 80 душ дітей, а жила дуже вбого, помагаючи хворій матері. Перші вірші містила в «*Illustrazione popolare*», але вони не звернули з початку великої уваги. Весною 1893-го року Негрі видала збірку поезій «*Fatalita*», за котру здобула і слави і грошей. Її перенесли в Мілян на «*professore*» до вищого дівочого закладу вчити вихованок італійської мови та літератури. Крім того, за поетичні заслуги їй визначено два тисячі франків пенсії річно. 1896-го року появилася друга збірка «*Tempeste*» і збільшила славу авторки. Трохи згодом Негрі вийшла заміж за багатого фабриканта Галліанда, але поезії не кинула. Лагодить, або може вже її оголосила друком, третю збірку т. з. «*Maternita*».

***) Гляди «Літ.-Наук. Вістник» за січень 1899 р. стор. 130.

Коли-б занедужав ти з важкої муки,
 Але твої груди полум'ям палали;
 Коли-б потопились на роботі руки,
 А блискавки в очах дивним сьвітлом грали;

Коли-б був ти вбогим, а дивився в гору,
 Не валяв ся в бруді, не блукав без діла,
 Коли-б не ховав ся з переляку в нору,
 А в голові думка думку знов будила, —

О, тоді-б тебе я щиро покохала,
 Вся-б від щастя мліла, палко пригортала
 За величні вчинки, за змагання сьмілі...
 Ті сьвяті обійми як були-б нам милі!

Ти-ж — ніщо... Так геть же, геть іди, гультаю!
 Зріс гидким рабом ти в золотих кайданах:
 З усієї сили тебе зневажаю,
 Недолугий сину наших днів поганих!

VII.

Вчись над книжками в хатиноньці темній;
 Вчись, як народу служити!
 В зорі твоїм сяє геній тьмний,
 В тілі здоровім біжить
 Кров занальна твого рідного люду;
 Ти — його син; для великого труду
 Вкупі повинні ви жити!

Взяти дорогу — то взяти не мертво;
 Щоб відшукати її,
 Мати твоя віддала ся на жертву,
 Сили згубила свої.
 Діло не жде. Ти пошли на прощання
 Їй поцілунки, а сам — до повстання:
 Вороги близько твої!

Бий ся з потугами їх навісними
 Думкою, словом, пером;
 Ясні обрії розкрий перед ними,
 З тим променистим добром,
 Що засьвітило в блакиті небесній;
 Стій на сторожі, некуплений, чесний,
 Стій, незаляканий злом!

Мати твоя вранці рано вставала,
 Пряла під гуркіт коліс;
 Мати за тебе життя поклала,
 Щоб найщасливім ти зріс,
 Та показав верховини високі,
 Мрії нові про обсяги широкі
 Щоб у громаду поніс!

VIII.

В той час, як нам дошкулять серця рани
 Та люди злі.
 Душа до хмар, порвавши всі кайдани,
 Тіка з землі.

Там холодно, там вихор затихає
 В журливім сні;
 Туди летять, як кров із них бурхає,
 Орли сумні.

Отак і ми, знесилені прокляттям,
 Почнем стихать,
 А потім знов гукаємо з завзяттям:
 „Кохать, кохать!“

IX.

О, скільки їх! Не сотки — мільони,
 А там іще — не злічиш скільки всіх...
 Ідуть, ідуть... Як грому відгомони,
 Доносить ся здалека голос їх.

Ідуть вони... Ревуть вітри сердиті,
 Спиняючи слабій їх, тихий крок;
 В лахмітті всі, а голови не вкриті,
 У погляді — журба з важких думок.

Вони мене шукають. Люте горе
 Відбило ся на лицах їх давно.
 Густа юрба — немов бурхливе море, —
 Мене кругом затоплює воно.

Вони мене гуртом беруть в неволю;
 Я слухаю: не дишуть, а хриплять;
 Я чую плач, гіркі жалі на долю,
 Я чую гук зітхання та проклять.

„Ми кинули невитоплені хати,
 Без сонечка ясного, без огню,
 Де нам хвороби не давали спати,
 Де ми були не раді навіть дню.“

„Ми кинули брудні, вонючі ями,
Всю нашу тьму, кромішну та глуху,
Щоб сіяти повсюди тїнь і плями
Своїх скорбот, погрози та страху.

„Шукали ми собі ратунку в вірі,
Але вона дурила нас щораз;
Кохали ми — за почування щирі
Нас зрадили, — ми не знесли образ.

„Ми працювать хотїли, — молодїє
У праці дух; та без жалю за плїт
Шпурнули нас. Де ділась ти, надїє?
О, згляньте ся! Завязано нам сьвіт!

„Скрїзь гарно так; блакитне небо сяє,
Проміннячко злотисте розкида;
В низу. в горі гремить — не затихає
Величній гимн любови і труда.

„В степах змя залїзна засичала,
Пробивши гори людськими грудьми;
Гучна труба індустрії зібрала
Круг себе все — і руки і уми.

„Скрїзь тисячі закоханих раюють
У любощах солодких та палких;
Скрїзь тисячі з неправдою воюють,
А ми... в сльозах ми гинемо тяжких.

„Що в нас було — ми марно розгубили;
Наш вік минав без ціли, без пуття...
О, на що-ж нас на глум сей породили?
Чом не дали нам кращого життя?

„Нїкчемні ми, нїкому непотрібні.
Хто-ж засудив нас на сей сором, хто?
Мордують нас... за які-ж вчинки хибні?
Чом радощів не відав з нас нїхто?

„Хто нас що дня ненавидить, катує;
Хто нас жене, куди-б ми не пішли?
Даремно все! — недоля з нас жартує.
О, згляньте ся, бо нас перемогли!“

X.

Шумить бурхливе море, на скелї з ревом скаче;
Журливо хвиля стогне, журливо хвиля плаче,
А в небї проти ночі — і холодно і тихо...
Чи дивлють ся-ж хоч зорі на наше тяжке лихо?

Журливо хвиля плаче, журливо хвиля стогне.
 Пливе труп за водою — аж серденько холодне:
 Се дівчина вродлива — і молода і сьміла —
 На личку своїм гарнім всі сліззоньки обмила.

Журливо хвиля стогне, журливо хвиля плаче
 Про муки нерозважні, про горенько дівчаче —
 Осьміяне кохання, побиті вихром чари...
 Шумить бурхливе море, пливуть байдуже хмари.

XI.

З яких джерел надхмарних береш ся, —
 Ти скажи, водоспаде ревучий,
 Що в гори поміж скелями ллеш ся,
 Розсипаючи дощ свій блискучий?
 Тебе чує море сине,
 Обіймає як свого...
 Ти шумиш, — ніхто не спине
 Бігу быстрого твого!

З яких джерел, по вік невмирущих,
 Вибігавш ти, думонько сьміла,
 Що питтям із струмочків сцілющих
 Нашу згагу нераз напоїла?
 Твоє сьвітло не загине,
 Діждеш ти вінка свого;
 Так сияй: ніхто не спине
 Бігу вічного твого!

XII.

Зросли жита як золото на ниві,
 Легкий вітрець тихенько повівав.
 Вони прийшли — і гарні і щасливі;
 Уперше він їй поцілував.

Засіяв день і чарівніш і краще,
 Всьміхнули ся ласкаво небеса;
 А все бренть у полі, не стиха ще
 Те цілування, чисте як роса.

Тремтять квітки, розкрились їх листочки,
 Мов кожен в них теж поцілунку жде;
 Цвіте земля, шепочуть колосочки
 І ллеть ся сьпів про щастя молоде.

Переклав

Павло Трабовський.